תאריך הורדה: 9 פברואר 2022. מקור: עמוד 2, קול העם, 23 מאי 1947 *** מתוך אתר "עיתונות יהודית היסטורית", הספרייה הלאומית ואוניברסיטת ת"א

הנוסח המלא של נאום גרומיקו באספת האו"מ ב־14 במאי 1947

הדיון בישיבות המליאה של האסיפה הכללית, וכמו כן בועדה הפוליטית הראה שבעית פלשתינה הפכה לשאלה פוליטית ברורה.

זוהי דעתן, כנראה, של כל המשלחות שהשתתפו בויכוח. ראייה נוספת לכך היא העובדה שבעיה זו עלתה לדיון באו"מ.

עצם העובדה שבעית פלשתינה משמשת נושא לדיון באסיפה הכללית לא רק מעידה על חריפות הבעיה, אלא גם מטילה על האומות המאוחדות אחריות לפתרונה. דבר זה מחייב אותנו לחקור את הבעיה מכל צדדיה ובתשומת־לב לאור עקרונות ארגוננו ומטרותיו ומתוך שאיפה לבצר את השלום ואת הבטחון הבינלאומי.

הויכוח הראה כמו כן, שבמושב מיוחד זה יקשה כנראה לקבל החלטה מסויימת ואף סופית כלשהי בנוגע למהות הבעיה. על כן יש לראות את הויכוח במושב הנוכחי כשלב ראשון בלבד בבירור בעית פלשתינה.

לפי הדעה הכללית של המשלחות, תצטרך האסיפה הכללית, לקבל החלטה לעיקר הבעיה במושב הרגיל הבא בסוף 1947.

אולם הויכוח הראה כי המשלחות של כמה וכמה ארצות ראו צורך אף במושב זה להחליף דעות על אילו צדדים חשובים של בעית פלשתינה. יש תועלת גם בדיון בלתי שלם בכמה דברים חשובים של הבעיה. ראשית, הדבר אישר למשלחות להכיר יותר את העובדות הנוגעות לבעיית פלשתינה ובפרט למצב שנתהוות עתה בארץ זו. שנית, דיון כזה, עם כל היותו מוקדם בלבד, מקיל את עבודתנו בהגדרת התפקידים ובמתן ההוראות לועדה אשר לשם הקמתה התכנסנו, כדי שתוכל להכין הצעות על עיקר הבעיה, על מנת להגישן למושב הרגיל של האספה הכללית.

שיטת המנדט נחלה כשלון

בדיון על בעית פלשתינה, ולו גם בשלב מוקדם בלבד, ובדיון על הפונקציות ותפקידי הועדה שתקום, אי אפשר שלא לציין בראש וראשונה את העובדה החשובה, ששיטת המנדאט כצורת ממשל בפלשתינה שהונהגה ב־1922 לא הצדיקה את עצמה. היא לא עמדה במבחן. איש לא יכול להכחיש מסקנה זו.

בלי כל ספק לא הושגו המטרות שנקבעו בשעת הקמת המנדאט. ההצהרות החגיגיות שליוו את הקמת השיטה המנדאטורית לנהלת פלשתינה, נשארו הצהרות גרידא שלא הוגשמו למעשה.

המצב בפלשתינה מספק מספר מספיק של עובדות המאשרות את המסקנה הנ"ל.

בקשר לכך ראוי להזכיר, כי עוד ב־1937 הצהירה הוועדה האנגלית של לורד פיל, לאחר חקירת המצב בפלשתינה, כי „הגשמת המנדט אינה בת־ביצוע". למסקנה זו הגיעה בשעתה גם ועדת־המנדטים המתמדת של חבר הלאומים, שגם היא ציינה את „אי־האפשרות" להגשים את המנדט על פלשתינה. הועדה, שאנו עומדים לכונן, צריכה להכיר את העובדות ההיסטוריות הנוגעות לבעיה זו.

אפשר היה להביא לא מעט עובדות אחרות הנוגעות לתולדות הנהלת פלשתינה לפי המנדט — עובדות המוכיחות, כי שיטת הנהלה זו פשטה את הרגל. אולם ספק הוא אם יש נחיצות למנות בפרוטרוט את העובדות הללו. די להזכיר בנידון זה לדוגמה את ההתקוממות הערבית ב־1936, שנמשכה למעשה כמה שנים, ויש עובדות למכביר הנוגעות למצב שנתהווה כעת בפלשתינה והמאשרות את המסקנה הנ"ל.

מאורעות הדמים המתרחשים עתה בפלשתינה ידועים לכל. מאורעות כאלה הופכים, לתופעה שכיחה יותר ויותר, ועל כן מושכות במידה גוברת את תשומת לבן של אומות העולם ובראש וראשונה את אירגון האומות המאוחדות. העובדה שבעיה זו עומדת עכשיו לדיון באספה הכללית, תוצאה היא מפשיטת הרגל של שיטת המנדט, שהביאה להחרפה יוצאת מהכלל של המצב ולמאורעות דמים בפלשתינה.

עצם העובדה שהממשלה הבריטית עצמה העמידה את השאלה הזאת לפני האספה הכללית, אין לפרשה אלא כהכרה בכך, שהמצב השורר בפלשתינה אי אפשר להרשות שימשך. על הוועדה לשקוד בקפידה ולהכיר את המסיבות שקמו בפלשתינה בזמן הנוכחי.

כידוע, נציגי הממשלה הבריטית חזרו וציינו בהזדמנויות שונות עוד לפני שהובא הענין בפני האספה הכללית, ששיטת המנדט להנהלת פלשתינה לא הצדיקה את עצמה וכי מן ההכרח לקבל החלטה על גורל הארץ בעתיד ע"י ארגון האומות המאוחדות. כך, למשל, אמר מר בווין בבית הנבחרים ב־18 בפברואר 1947:

„יש בדעתי להגיש לאומות המאוחדות דין־וחשבון היסטורי על האופן שבו ביצעה הממשלה הבריטית את נאמנותה בפלשתינה במשך 25 השנים האחרונות. אנו נסביר, שאי אפשר היה להגשים את המנדאט למעשה וכי הוכח שההתחייבויות שקיבלנו עלינו לגבי שתי העדות בפלשתינה, סותרות זו את זו.

הצהרה זו של המיניסטר לעניני־חוץ של בריטניה הגדולה המציינת במישרין ובגלוי את המצב כמו שהוא, שאליו הביאה הנהלת המנדט בפלשתינה. הצהרתו זו כמוה

מיוחד ל„קול העם" מהצירות הסובייטית בלונדון

כהודאה בכך, שהנהלה זו לא פתרה את בעית היחסים ההדדיים בין הערבים ובין היהודים — כלומר, אחת הבעיות החשובות והחריפות ביותר — ולא הבטיחה את השגת המטרות שנקבעו עם מתן המנדט.

מדינה משטרתית וצבאית למחצה

כפי שאושר על ידי מר בווין, צורת הממשל הנוכחית לא יכלה להתקבל על ידי האוכלוסיה הערבית והיהודית גם יחד. הצדדים מוחים נגדה. השיטה לא נתמכה ולא נתמכת ע"י עמי פלשתינה, ובלי תמיכה כזאת, יכולה היא לגרום לקשיים וסיבוכים נוספים.

בדברו על עמדת האוכלוסיה הערבית והיהודית לגבי שיטת המנדאט, אמר מיניסטר החוץ הבריטי בבית הנבחרים ב־26 בפברואר 1947, שהאדמיניסטרציה בפלשתינה עומדת בפני תפקיד קשה ביותר, כי אין היא נהנית מתמיכת האוכלוסיה ומשמשת מטרה לביקורת על ידי שני הצדדים.

הועדה, אשר התכנסנו יחד כדי לכוננה, צריכה להביא בחשבון את המסקנות אליהן הגיעה ממשלת בריטניה בפלשתינה בנוגע לתוצאות המנדאט על פלשתינה.

ידוע שלא רק הממשלה הבריטית הגיעה למסקנה זאת, אלא שהוועדה המכונה הוועדה האנגלו־אמריקאית לבעית פלשתינה, שחקרה את הבעיה הזאת ב־1946 הגיעה לאותה המסקנה. בדו"ח של ועדה זו נאמר: על המצב שנוצר בפלשתינה:

פלשתינה היא מחנה מזויין. את הסימנים לכך גילינו מיד לאחר שעברנו את הגבול. מיום ליום נתגלתה יותר ויותר אוירת המזיחות הקיימת כאן. בנינים רבים מוקפים גדרות תיל וביצורי־מגן אחרים. גם עלינו שמרו תכלית שמירה אנשי משטרה מזויינים, ותכופות ליוו אותנו מכוניות משוריינות, על פני כל הארץ כולה הוקמו קסרקטי משטרה מבוצרים.

כך מציינת הועדה האנגלית־אמריקאית את המצב לגבי פלשתינה. תיאור המצב שניתן על ידה משמש עדות נוספה למה הביא שלטון המנדט. הפיכת פלשתינה ל„מחנה מזויין", שעליה מדברת הועדה (האנגלו־אמריקאית) היא עובדה המדברת בעד עצמה. בתנאים כאלה אין לדבר ברצינות על שמירת האינטרסים של אוכלוסי פלשתינה, על שיפור תנאי קיומם החמריים, על העלאת רמתם התרבותית.

וועדה זו ציינה את העובדות המעניינות האלו:

מספר האנשים המועסקים באדמיניסטרציה של המשטרה ובתי הסוהר הגיע ל־15000 ב־1945. מספר זה הוא מאלף עד למאד כי הוא מסביר את הדרך בה מוצאים סכומים ניכרים, המהווים נטל כבד על האוכלוטיה. בתנאים אחרים אפשר היה להשתמש בסכומים אלה למען ההתקדמות הכלכלית והתרבותית של הארץ, לטובת האינטרסים של העמים היושבים בה.

והרי עובדה אחרת. בשנת הכספים 45־1944 הוצאו 18.400.000 דולרים אמריקאיים לקיום „החוק והסדר", בו בזמן ש־2.200.000 דולר הוצאו לצרכי בריאות ו־2.800.000 דולר לחינוך.

על בסיס המספרים האלה, הגיעה הוועדה למסקנה החשובה: „אפילו מנקודת ראות תקציבית הפכה פלשתינה למין מדינה־משטרתית וצבאית למחצה".

העובדות הנ"ל בנוגע לדו"ח של הועדה יש בהן ענין רב מבחינת תיאור המצב שנתהווה בפלשתינה; עובדות אלה מעוררות מחשבה רצינית כיצד לתקן את המצב שנוצר ואיך למצוא פתרון כזה לבעית פלשתינה, שיהא הולם את האינטרסים של עמי הארץ ומתאים גם לאינטרסים הכלליים של האומות המאוחדות.

מתפקיד הועדה יהיה לעזור לאומות המאוחדות להגיע לפתרון כזה על ידי חקירה במקום של המצב העובדתי בפלשתינה.

היש להתפלא על כך בתנאים כאלה, שהיהודים והערבים גם יחד דורשים את ביטול המנדאט? בזאת הם תמימי דעים. בהחלט. אין חילוקי דעות ביניהם בשאלה הזאת. האומות המאוחדות אינן יכולות להתעלם מזאת כשהן דנות על עתיד הארץ.

השאיפות היהודית

כשדנים אנו על בעיית פלשתינה, עלינו להסב את תשומת לבנו לנקודת ראות חשובה אחרת.

ידוע היטב שהשאיפות של חלק ניכר של העם היהודי קשורות בבעית פלשתינה והמבנה שלה בעתיד.

אין צורך להוכיח זאת. לא ייפלא איפוא, שגם במושב האספה הכללית וגם בכינוס הוועדה הפוליטית הוקדשה חשומת לב רבה לנקודה הזאת. הענין שהיא מעוררת הוא מובן ומוצדק בהחלט.

סבלות העם היהודי

במשך המלחמה האחרונה התנסה העם היהודי באסונות ובסבלות כאלה שאין לתארם. אפשר לומר בלי הגזמה כי סבלות העם היהודי הן למעלה מכל תיאור. קשה לקבל מושג עליהם רק מתוך מספרים גרידא, על האבידות שנגרמו לעם היהודי בידי הכובשים הפאשיסטיים. בשטחים בהם שלטו ההיטלראים, הושמדו היהודים כמעט השמדה מוחלטת. סך הכל האוכלוסיה היהודית שהושמדה בידי התליינים הפאשיסטיים מגיע ל־6 מיליון בערך. רק כמיליון וחצי יהודים באירופה המערבית נשארו בחיים אחרי המלחמה.

מספרים אלה נותנים מושג מהאבידות שנגרמו לעם היהודי על ידי התוקפנים הפאשיסטים. אולם אין הם נותנים מושג מהתנאים הקשים בהם נמצאו המוני היהודים לאחר המלחמה. חלק גדול של האוכלוסיה היהודית שנשארה בחיים באירופה הוא מחוסר מולדת, מקלט כלשהו ואמצעי קיום. מאות אלפים יהודים נודדים באר־צות שונות באירופה ומחפשים אמצעי קיום וקורת־גג, רבים מהם מוחזקים במחנות לנידחים וממשיכים לשאת בסבל כבד. נציג הארגון היהודי ששמענו את דבריו בועדה הפוליטית הסב במיוחד את תשומת לבנו למצוקה זו.

מותר לשאול אם בהתחשב עם מצב קשה זה של מאות אלפי היהודים שנשארו בחרים, רשאיות האומות המאוחדות לא לגלות ענין באנשים אלה שנעקרו מארצותיהם ומבתיהם. ארגון האומות המאוחדות לא יכול לראות את המצב הזה בשוויון נפש, כי דבר זה לא היה עולה בקנה אחד עם העקרונות הנשגבים שהוצהרו במגילתו המכוונים להגנת זכויות האדם ללא הבדל גזע, דת או מין.

הגיע הזמן לעזור לאנשים האלה, לא במלים אלא במעשים. יש צורך לדאוג לצרכים הדחופים של העם עליו עברו סבלות קשים כתוצאה מהמלחמה שהחלה בה גרמניה ההיטלראית. זהו תפקיד האומות המאוחדות.

בשעה שהמשלחת הסובייטית מצביעה על הצורך לדאוג לצרכי היהודים, שבתיהם ואמצעי הקיום אבדו להם, חושבת היא לנחוץ בקשר לכך להסב את תשומת לב האספה הכללית לנסיבות החשובות הבאות.

נסיון העבר, ביחוד במלחמת העולם השניה הראה שאף מדינה באירופה המערבית לא היתה מסוגלת להעניק לעם היהודי את העזרה הדרושה בהגנה על זכויותיו וקיומו נגד אלימות ההיטלראים ובני בריתם. זוהי עובדה קשה, אך יש להכיר בה כפי שיש להודות בכל עובדה.

העובדה שאף מדינה באירופה המערבית לא היתה מסוגלת להבטיח את הגנת הזכויות האלמנטריות של העם היהודי, ולהגן עליו נגד אלימות התליינים הפאשיסטיים, מסביר את השאיפה היהודית ליצור מדינה משלהם. לא יהיה זה הוגן לסרב להתחשב בזאת או לשלול את זכות העם היהודי שאיפה זו תבוא על סיפוקה.

שלילת זכות זו מהעם היהודי, אין להצדיקה, ביחוד נוכח כל מה שעבר עליו במשך מלחמת העולם השניה. על כן, חקירת הצד הזה של הבעייה והכנת הצעות מתאימות, מן ההכרח כי תהווה תפקיד חשוב של הוועדה.

תכניות למבנה בעתיד

עתה אני בא לשאלה בעלת חשיבות יסודית בקשר לדיון על התפקידים וסמכויות הועדה, שאנו מתכוונים להקים—שאלת העתיד של פלשתינה. ידוע שקיימות תכניות רבות ושונות ביחס למעמדה של פלשתינה בעתיד וביחס לפתרון הבעייה היהודית בקשר עם בעיית פלשתינה. ביחוד הוועדה האנגלו־אמריקאית הנ"ל הכינה הצעות מסויימות על הענין הזה.

בין התכניות הידועות ביותר ביחס למעמדה של פלשתינה בעתיד יש לציין את הבאות:

1. הקמת מדינה ערבית־יהודית אחידה עם זכויות שוות לערבים וליהודים.
2. חלוקת פלשתינה לשתי מדינות עצמאיות — ערבית ויהודית.
3. הקמת מדינה ערבית בפלשתינה ללא התחשבות ראוייה בזכויות האוכלוסיה היהודית.
4. הקמת מדינה יהודית בפלשתינה ללא התחשבות ראוייה בזכויות האוכלוסיה הערבית.

כל אחת מארבע תכניות יסוד אלו מלוות מצדה תכניות שונות להסדר היחסים בין הערבים והיהודים ולפתרון בעיות מסויימות נוספות.

אין ברצוני לנתח עכשיו את כל התכניות האלו בפרוטרוט. ברית המועצות תכ־

(סוף בעמוד 7)